

**YERELDEN EVRENSELE MADDİ KÜLTÜR UNSURLARI VE
KOOPERATİFÇİLİK “OSMANIYE KARATEPE KIZYUSUFLU KÖY
KOOPERATİFİ ÖRNEĞİ”**

Yrd. Doç. Dr. Ruhi ERSOY*

THE ELEMENTS OF MATERIAL CULTURE FROM LOCAL CONTEXT TO
UNIVERSAL AND COOPERATION “ OSMANIYE KARATEPE KIZYUSUFLU KÖY
KOOPERATİFİ ÖRNEĞİ”

ABSTRACT

In this study, the story of Kızıyusuflu Village Cooperative as an indication of a simplest Turkish initiation, as it struggles for weaving the the cultural codes into the customary carpets, as it brings these carpets together, as it ensures the continuation by training new encoders, weavers, as it helps people all over the world appreciate these culturally encoded carpets by presenting them to the world, and as it brings about the circumstances to construct bridges between cultures is emphasized

Key Words : Cooperatiove, handicraft, folklore text, material culture

ÖZET.

Bu çalışmada kültürel gösterge olan kilim metninin dilini çözüp onu okumaktan ziyade; bu metinlerin yazılması için gayret sarf ederek, yazarları bir araya getirip onları istihdam eden yeni yazıcılar yetiştiren ve böylece sürekliliği sağlayan, yazılan bu metinleri uluslararası pazara sunarak küresel ölçekte yazdığı metinleri kabul ettiren, sergileri vasıtasıyla uluslararası boyutta insan ilişkilerine ortam hazırlayarak küresel dostluklar oluşturan ve en sıradan bir Türk müteşebbisliğinin göstergesi olan bir kooperatif olması sebebiyle Karatepe Kızıyusuflu Köy Kooperatifi'nin öyküsü üzerinde durulmuştur
Anahtar kelimeler: Kooperatif, el sanatları, folklor metni,maddi kültür.

Küresel ölçekte etki uyandıran teknolojik gelişmeler başta ulaşım ve iletişim alanında sağladığı kolaylıklarla, dünyadaki milletler, kurumlar ve bireyler arasındaki etkileşimi, bilgi, mal, hizmet ve kültür değişimini hızla artırmış, küresel bir sosyal değişim başlatmıştır. Yirminci yüzyıl biterken, millî devletler, ticarî ve kültürel sınırların anlamını ve alanını yeniden tarif etmek zorunluluğuyla karşı karşıya kalmışlardır. (Özcan 2001,77)

Küresel ölçekli gelişme ve değişmeler, doğal olarak onu yönlendiren hâkim kültürün baskınlığı sonucu, kendisi dışında bulunan, ulusal ve yerel kültürel olguları ve pratikleri etkilemektedir. Söz konusu bu küresel merkezli hâkim kültürel olgu ve pratikler her ulusal her yerli olana aynı olarak yansımakla yerel kültürlerdeki renkli dünyanın tek tip ve tek renge

---

Bu çalışma, Halk Kültürlerinin Uluslar arası İlişkilere Katkısı Sempozyumu İstanbul Üniversitesi, Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği, Gençlik ve Spor Kulübü. İstanbul,12,13,24, Aralık 2003,'te Bildiri olarak sunulmuştur.

* Gaziantep Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Bilimi Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi.

dönüştürülebilirliği gibi kaygıları da beraberinde getirmektedir. Söz konusu bu kaygıların yanı sıra, ulusal/yerel olanın evrensel açılımlar yapması noktasında da onlara bir fırsat tanımaktadır.

Küresel ölçekteki bu kültürel yayılma ve tanınma şüphesiz ki turizmin gelişmesinde de büyük rol oynamıştır. İnsanların, yeni yerler görme, yeni heyecanlar yaşama ve ziyaret edilen ülke halkının maddi- manevi kültürel değerleri hakkında bilgi sahibi olma; o kültürü tanıma, mümkünse bunları doğal ortamında yaşama arzusu, farklı coğrafyaları turizm amaçlı seyahatlerin çekim merkezi haline getirmiştir. Bu kapsamdaki seyahat oranı her geçen yıl büyük artış göstermiştir.(Uyar:2003,30)

Söz konusu bu durum yerel ve ulusal kültürlerin içine düştükleri açmazdan çıkmaları için kültürel değerlerini küresel pazara sunma ve kabul ettirme fırsatını tetikleyen bir faktör olarak değerlendirilebilir(Oğuz 2002,11–39). İlk etapta “pazar” kavramı ekonomiyi çağrıştırıp, kültür pazarının yolunun ekonomiden geçtiği gibi bir düşünceye sebep olsa da, ekonomik problemi olan yerel ve ulusal kültürler de çok mütevazı imkânlarla kendi kültürlerini küresel pazara sunma şansını zorlayarak, hem kültürel varlığını yaşatıp hem de bundan ekonomik kazanımlar elde edebilirler.

İşte böyle bir açılımı gerçekleştirdiği için bildirimize konu olan kooperatif, geleneksel Türk Motifleri’ni kök boyalı yün iplerle dokuyup tıpkı bir metin yazar gibi kültür tezgahında dokuyan ve karşdakine bir şeyler anlatan, adına obje olarak kilim denen fakat imge olarak kültürün tanıtım elçisi olma işlevini de üstlenmiş olan “Karatepe Kilimleri”ni uluslar arası pazara sunması neticesinde uyandırdığı etkiyle bu tarz uygulamalara bir model ve motivasyon kaynağı olma yolundadır.

Söz konusu kilimler gibi, maddi kültür unsuru olan her olgunun, kendi içerisinde bir anlamı olduğu hakikattir. Yaratılanların söze dökülmeden ifade edilmesinin, onun anlaşılır duruma getirilmesinin mümkün olmadığı görülmekle birlikte bu objeler en doğal görünümüyle bile insanı etkilemekte ve ona bir şeyler çağrıştırmaktadır. Herhangi bir somut kültür ürünü (saray, han, cami, ev, tekke, resim, kilim, köprü, sofrası, oyun, dans) söze döküldüğünde o ürünün/nesnenin kendini anlatacak bir metne dönüşümü gerçekleşmiş olur.(Yıldırım2000:37)

Bu konularda yapılan çalışmalarda, insanoğlunun ürettiği maddi kültür ürünleriyle hem yaşadığı dönemle hem de geriden gelen nesille sürekli irtibat halinde olduğu vurgulanmıştır. Üretilen bu somut değerlerden hareketle, onu üreten kolektif bir şuurun varlığını, yaşanan dönemin hayat mücadelesini, inancını, duygusunu ve üretilen kültürün gelenek çevresine ait olan insanların hayata karşı duruşunu belirten temel unsurların bu ürünler vasıtasıyla dile geldiği ifade edilmektedir.

Kısaca insanoğlu her zaman sözle konuşmaz; bazen eylemleriyle bazen de ürettiği somut metinlerle kendi varlığını ifade eder. Yeter ki onlar okunabilsin. (Birkalan2000:143; Çobanoğlu1994:22)

Dolayısıyla metin olarak kabul edilen somut kültürel göstergelerin anlamlı dünyasının keşfedilmesiyle; ulusal kültürün gelişimine katkı sağlanmakla kalınmayıp, aynı zamanda bu kültürel göstergeler uluslararası pazara sunulurken, hem ulusal kültür tanıtılmış hem de ekonomik kazanç sağlanmış olacaktır.

Bildiri kapsamında ele aldığımız somut kültürel gösterge olan kilimler de böyle bir metindir.* Biz bu çalışmada kültürel gösterge olan kilim metninin dilini çözüp onu okumaktan ziyade; bu metinlerin yazılması için gayret sarf ederek, yazarları bir araya getirip onları istihdam eden yeni yazıcılar yetiştiren ve böylece sürekliliği sağlayan, yazılan bu metinleri uluslararası pazara sunarak küresel ölçekte yazdığı metinleri kabul ettiren, sergileri vasıtasıyla uluslararası boyutta insan ilişkilerine ortam hazırlayarak küresel dostluklar oluşturan ve en sıradan bir Türk müteşebbisliğinin göstergesi olan bir kooperatif olması sebebiyle Karatepe Kızıyusuflu Köy Kooperatifi'nin öyküsü üzerinde duracağız.

Karatepe Kızıyusuflu Köy Kooperatifi ve Öyküsü*:

Karatepe, Osmaniye il merkezine 30 km. mesafede olup, doğusunda Düziçi ve Bahçe batısında Kadirli ilçeleri bulunan Millî Parkı, Açık hava müzesi ve Aslantaş Baraj Gölü ile

---

* Karatepe Kilimleri'nin bir folklor ürün metni olarak ne anlam ifade ettiği ile ilgili yaklaşımlar bir başka çalışmamızda ele alınacaktır. Burada söz konusu ürünlerin sıradan olmayıp kültürel bir gösterge olduğunu vurgulamak için kısmen metin kavramı üzerinde durulmuştur.

* Adı geçen kooperatifin kuruluş öyküsü ve sergilerde yaşanan olayları şu an kooperatif başkanı olan Cengiz Cafri'den birinci el kaynak olarak tarafımızca derlenmiştir. Cafri'ye ilgisi ve yardımlarından dolayı teşekkür ederiz.

çevrili şirin bir köydür. Öncelikle bu köyün tarihî arka planına bakacak olursak şu an geldiği noktanın ne kadar manidar olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

Anadolu coğrafyasındaki serüvenine Malazgirt ve Ahlât Ovasından başlayan Oğuz Boyları, zamanla bu coğrafyanın çeşitli yerlerine dağılmışlardır. Bu Oğuz boylarından olan; Yörük, Türkmen ve Avşarların bir bölümü, otağı bol, iklimi ılıman olan yer arayışından hareketle iç bölgelere ve güneye doğru göç etmişlerdir.(Sümer1999:270)

Bu boy ve obalardan Avşarlar; Kayseri ve Sivas yörelerine, Yörükler; Mersin, Konya Aydın ve Niğde civarına Türkmenler; Adana'nın ormanlık bölgesi olan Kadirli, Kozan ve Tufanbeyli'ye ağırlıklı olarak yerleşmişlerdir. (Sümer1999.470)

Söz konusu bu obalar, besledikleri keçi, sığır, deve ve atların kıl ve derilerinden, gündelik hayatta kullandıkları elbise, çadır, yayık, tulum ve kilim gibi ürünleri kendileri üretti. Yörükler daha çok keçe, sili ve halıya; Türkmenler ise kilim, cecim, kolan ve heybeye ağırlık verirlerdi.

Bu obalardan Adana'nın dağlık bölgesine yerleşmiş olan Türkmenler, kış aylarında şimdiki Karatepe köyü civarında oturup, yaz aylarında hayvanlarını otlatmak için yaylalara göç ederek yarı göçebeliği devam ettirirlerdi. Bu göçerlik Osmanlı iskân politikasının bölgede uygulayıcısı Derviş Paşa'nın müdahalesine kadar sürdü. Paşa'nın müdahalesinden sonra Türkmenler, iskân emri verilen Karatepe ve yöresine yerleştirildiler.(Halaçoğlu1991)

Tam olarak yerleşik hayat düzenine geçen Türkmenler, hayvancılığın yanı sıra zamanla tarımla da uğraşmayı öğrenip Anadolu köylüsü olmuşlardır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ve kalkınma hamlesinin başlamasıyla birlikte bölgeye bir baraj gölü yapılması kararı alınır. Bu durum Karatepe köylüsünün tarım arazisinin, Aslantaş Baraj Gölü altında kalmasına neden olur. Köylü için geride tek geçim kaynağı olarak küçükbaş hayvancılık kalır. Bir müddet sonra bölgede Anadolu Medeniyetleri araştırmaları kapsamında kazılar başlar ve bulunan medeniyet kalıntıları ile tabiat dokusunun bozulmaması gerekçesiyle bölge Millî Park alanı ilan edilir. Böylece Karatepe köylüsü tek geçim kaynağı olan küçükbaş hayvancılığı da yapamaz olur.

Söz konusu bu gelişmeler Türkmen köylüsünü yeni geçim kaynakları aramaya zorlamıştır. Bu esnada köyde uzun yıllar çobanlık yapmış, fakir bir ailenin ilkokulu dışardan bitirmiş bir çocuğu olan merhum Ali CAFRİ, dağınık halde köyde yaşamını sürdüren ata sanatları kilim dokumacılığının, birlik ve beraberlik içinde hareket edilerek canlandırılmasıyla köyün bu kaderinin değiştirilebileceğine inanmaktadır.

Ali Cafri, bu inançla “Kooperatifleşme”yi kafasına koyar ve köyün ileri gelenlerini ikna ederek 1972 yılının başlarında girişimlerde bulunup 26. 12. 1972 tarih ve 2963 sayılı Ticaret Bakanlığı onayı ile adı geçen kooperatifin kurucusu ve başkanı olur.*

Bu olayı Ali CAFRİ anılarında şöyle anlatır:

“Para yok, destek olan çok az, üstü var altı yok ayakkabı ile buz gibi Ankara sokaklarında simitle karın doyurarak verilen mücadele sonucu kurulan kooperatif faaliyete geçtikten sonra da sıkıntılar bir türlü bitmedi. Karatepe’ye ulaşım zor yapılıyor, elektrik yok, üretilen kilimler elde kalıyor, dokuyucu para istiyor, bulamıyoruz.”

İşte bu zor şartlar altında kurulan ve faaliyetine devam eden kooperatif, daha sonraları devlet desteği de almadan azim ve kararlılıkla mücadele eder ve büyük şehirlerde sergiler açarak sesini duyurur. Ata sanatı, el emeği göz nuru bu ürünlerle açılım yapmakta kararlılık gösteren kooperatif zamanla yurtdışında da sergiler açmaya ve kilimlerini uluslararası platformda sunmaya başlar. Tabii ki bu açılım Türkiye’nin 1983 ‘te başlayan dünyaya açılma politikasıyla eş zamanlı başlamıştır. Bu kapsamda; Almanya, Hollanda, Fransa, Kanada, Kuveyt, K.K.T.C, Bulgaristan ve Yunanistan gibi ülkelerde sergiler açarak kilimlerinin ününü yurt dışına taşır.

Karatepe kilimlerinin her geçen gün değerinin daha iyi anlaşılmasının sırrı, renklerinin ve motiflerinin yüzyıllar önce dokunmuş kilimlerle aynı özellikleri taşımasındadır. Kilimlerdeki bu renk ve motifler duyguyu, neşeyi, kederi, sevinci, aşkı, hüznü ve özellikle okuma yazma bilmeyen köylü kadınının yaratıcılığını ortaya koyması nedeniyle ayrı bir önem kazanmaktadır.

---

* Söz konusu kooperatifin kurulmasında o zaman bölgedeki kazı çalışmalarını yürüten Prof.Dr. Halet Çambel’in büyük katkıları olmuştur.

Ali Cafri'nin ölümünden sonra kooperatifin başına oğlu Cengiz Cafri geçer ve babasının yolunda emin adımlarla ilerler, uluslararası sergilere daha bir önem verip üstlendiği misyonun bilinciyle tıpkı bir kültür elçisi gibi çalışmaya başlar.

Cengiz Cafri'nin önderliğinde kooperatifin, yurt dışı sergilerinde uluslararası insan ilişkilerine nasıl bir katkıda bulunduğunu yaşanmış olaylardan hareketle örneklendirmeye çalışalım.

Yurt dışı sergilerinin birisini gezen ve kooperatifin çalışmaları hakkında bilgi alan Tomako TANIYA isimli bir Japon bayan, kilimlerden ve sıcak ilgiden çok etkilenmiş ve Japonya'dan kalkıp Karatepe'ye gelerek kooperatifin sosyal tesislerinde konuk olmuştur. Japon bayan, kursiyer kızlarla programı takip ederek kilim dokumacılığını öğrenmiş ve bu kültürü Japonya'ya taşımıştır. Taniya'nın Japonya'da Karatepe kilimlerini dokumayı öğrettiği Japon kızlarının dokudukları Karatepe kilimleri, Japon pazarlarına girmekle birlikte, Japonya'da düzenlenen Türk Gününde de sergilenmektedir.

Karatepe Kooperatifi, en son Yunanistan'da açılan Uluslararası Selanik Fuarı'na katılmıştır. Burada mini bir tezgâhla bir gösteri sunup sergilediği ürünlerle de büyük beğeni toplamıştır. Fuarı gezen Atina Sanayi ve Ticaret Odası Başkanı KAOUTSİKOS'a sevgi ve dostluk motifli bir Karatepe kilimi, motiflerinin anlamı da söylenerek hediye edilmiştir. Bunun üzerine Kaoutsikos, bu hediyeyi, bir el sanatı şaheseri olarak gördüğünü, verdiği mesajın hayata geçmesi temennisi ile odasının en güzel yerinde muhafaza edeceğini söylemiştir.

Karatepe kilimine Yunanlıların yoğun ilgi gösterdiğini gören Selanik konsolosumuz Ali Gazne SOYSAL, 11-13 Eylül 2003 tarihleri arasında Selanik'te düzenlenecek olan Türk Gecesinde de bu kilimleri görmek istediğini söylemiş ve öyle de olmuştur.

Daha önce Türkiye'ye gelip Karatepe kilimlerini yerinde inceleyen Yunanistanlı Niko, Atina'dan Selanik'e sadece Karatepe kilimi almaya geldiğini söyleyerek 'fuarın en renkli standı' diye uluslararası basın önünde kilimlere övgü yağdırmakla kalmayıp daha önce Karatepe'ye gelerek aldığı kilimleri Türk-Yunan dostluğunu vurgulamak için evinin ve işyerinin en göz alıcı yerinde kullandığını ve her Yunanlıya bu gerçeği anlattığını da ifade etmiştir.

Diğer taraftan Selanik sergisini gezen bir Rum papazın, “Bu kilimlerde; sevgiyi, dostluğu, barışı ve sorunsuz bir Kıbrıs’ı görüyorum” ifadeleri de çok manidardır.

Aynı zamanda Karatepe Kilimleri, onu satın alan kişilerde hasret ve özlem duyguları uyandırmaktadır. Bu duruma bir örneğe 2002 yılı haziran ayında İstanbul’da İstiklâl Caddesi’ndeki sergide bir kez daha rastlanılmıştır; sergiden kilim satın alan İstanbullu bir Rum vatandaşımız beğendiği kilimdeki motifte sevgiyi ve dostluğu hissettiğini ifade ederken; aynı motifli kilimden satın alan bir öğretim üyesi, bu motife bakarken uzun süredir gitmediği köyünü gördüğünü, inek sağan annesini, kaval çalan çobanı ve koyunları gördüğünü söyleyip kilimlerin kendi dünyasında uyandırdığı imajı ifade etmiştir.

Diğer taraftan kooperatifin bir açılım yapması düşüncesi ile etrafı eli belinde Türkmen kızı motifli, ortasında Noel Baba figürü resmedilen Karatepe kilimleri farklı din ve ulus pazarına sunulmuş ve özellikle Noel ayında yabancı konuklar tarafından Noel hediyesi olarak büyük ilgi görmüştür. Söz konusu bu ürün, alıcıları tarafından etrafındaki motiflere atfen, Türk dostluğunun bir simgesi kabul edilmiştir.

Karatepe Kızıyusuflu Köy Kooperatifi’nin bir diğer uluslararası açılımı, 2000 yılında Coca Cola’nın pazar alanlarını kapsayan ülkelerin bölgesel ölçekli somut kültürel göstergelerini cola şişeleri üzerine işleme vasıtasıyla oluşturduğu dev projede yer alması ve 2001 yılında Cola takvimlerine kapak olmasıyla gerçekleşmiştir.*

---

* Dünya nüfusunun %94’ü tarafından tanınan Coca Cola markası ve dünyada yumurtadan sonra en çok tanınan şekil olan Coca Cola şişesi dünyayı dolaşan uluslar arası sergiler ile toplumlar arası kültür alışverişine ve yerel el sanatlarına kendi cephesinden belki de pazar alanını daha fazla genişletmek açısından katkı sağlamaktadır. 1996’dan beri tüm dünyada yürütülmekte olan uluslararası Coca Cola şişeleri sergisi altmış beş ülkeyi temsil eden yetmiş bir eserin bulunduğu ve bugüne kadar on iki milyona yakın ziyaretçinin gezdiği gezici bir müze oluşturmuştur. Söz konusu müze en son Toronto’da sergilenmektedir.

Coca Cola’nın bu kapsamda Türkiye’de yürüttüğü proje yedi bölgeden yedi yerel ustanın bölgelerini temsilen geleneksel el sanatlarını kullanarak dev boyutlarda üretilen Coca Cola şişeleri üzerine yerel kültürel göstergelerini işlemeleri vasıtasıyla gerçekleşmiştir. Coca Cola şişeleri Türkiye sergisi 14 Eylül 2000 Perşembe günü Kültür Bakanı İstemihan Talay’ın katıldığı bir törenle İstanbul Yıldız Sarayı’nda açılmıştır. Her birisi 1.96 cm. boyunda olan Coca Cola şişelerinin Türkiye ölçeğinde işlendiği el sanatları ve bölgeler şu şekildedir:

- 1) Akdeniz Bölgesi: Kilim dokuması.
- 2) Ege Bölgesi: Göz boncuğu.
- 3) Doğu Anadolu Bölgesi: İğne dokuma.
- 4) Güney Doğu Anadolu Bölgesi: Bakır işleme.
- 5) İç Anadolu Bölgesi: Ahşap el oymacılığı.

Adana Sanayi Odası, uluslararası ses getiren bu kilimlerin çekiciliğinden etkilenmiş yerli ve yabancı misafirlerine plaket yerine, kooperatife özel olarak hazırlanmış olduğu, logolu kilimleri hediye etmeye başlamıştır. Bu uygulamanın yerli ve yabancı konukların üzerinde daha olumlu etkiler bıraktığı da müşahade edilmiştir.

Aynı şekilde Osmaniye Valiliği'ne ve Belediye Başkanlığına gelen seçkin misafirlere de bu kilimlerden takdim edilmeye başlanmıştır.

Küresel ölçekli pazarda daha emin adımlarla yürümek için, kooperatif, ürettiği kilimlerdeki motifleri 2003 yılında Türk Patent Enstitüsünce tescilletmiş ve TSE'den uygunluk belgesi almıştır.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki:

1972 yılında ilkokul mezunu çobanlık yapmış fakir bir ailenin çocuğu olan şahsın müteşebbisliği ile kurulan kooperatifin yukarıda anlattığımız icraatlarının yanında gölgede kalan asıl işlevi; bir zamanlar geçim kaynağı sular altında kalmış, yaylak alanı daraltılmış açmaza sürüklenmiş olan bir Türkmen köyünün, kendi içinden çıkan bir grup müteşebbise inanıp verdiği desteğin sonucu geçimini sağlamakla kalmayıp bu şirin Türkmen Köyünün uluslararası alanda sanat ve turizm merkezi haline gelmesini sağlamasıdır

Diğer taraftan bu kooperatif, bir zamanlar zorla yerleşik düzene geçirilen Türkmen Obasının dünya görüşünü geliştirmiş, köye gelen yerli ve yabancı turistlerle oluşturulan ulusal ve uluslararası dostluklara ev sahipliği yapacak kadar köylüsünü eğitmiştir.

Tabii ki bu duruma bir zamanlar yaşam alanlarını daraltan milli park uygulaması, Aslantaş Baraj Gölü ve bu park alanında dünyanın iddialı açık hava medeniyetler müzelerinden biri olan Aslantaş Müzesinin varlığı da katkıda bulunmuştur.

KAYNAKÇA

BİRKALAN, Hande(2000) *Henry Glassie ve Maddi Kültürün Öyküsü*, Folklor/Edebiyat Halkbilim Özel Sayısı S.24

---

6) Karadeniz Bölgesi: Sepet örmeciliği.

7) Marmara Bölgesi: İznik çinisi, ile sözkonusu devâsa şişelerin üzerleri işlenerek temsil edilmiştir. (Coca Cola Basın Bülteni)

ÇOBANOĞLU, Özkul(1994) *Türk Maddî Kültür Çalışmalarında Bir Anıt Eser ve Henry Glasie'nin Düşündükleri*, Milli Folklor S.22

HALAÇOĞLU, Yusuf(1991) !8. yy' da Osmanlı İmparatorluğu'nun İskan Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi. T:T:K. Yay.Ankara

OĞUZ, Öcal(2002) Küreselleşme ve Uygulamalı Halkbilimi, Ankara.Akçağ. Yayınları 11/39

ÖZCAN, Mustafa(2001) *Milliyetçilik ve Demokrasi Kavramlarındaki Anlam Değişmesi ve Evrensel Türk Milliyetçiliği*, Türkiye ve Siyaset Kasım-Aralık, Küreselleşme ve Milliyetçilik Özel sayısı, Ankara

SÜMER, Faruk.(1999) Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri- Boy Teşkilâtı-Destanları, İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları,

UYAR, Süha(2003) *Müzecilik Bağlamında Kültür, Turizm ve Medya İlişkisi*, Türkiyede Halkbilimi Müzeciliği ve Sorunları Sempozyum Bildirileri. G.Ü. THBMER. Yayınları Ankara

YILDIRIM, Dursun(2000). *Türk Sözel Kültüründe Süreklilik <Osmanlı Hanedanlığı Döneminden Cumhuriyete>*, Türkbilig/Türkoloji Araştırmaları 32/37.